Symbióza:
Ekológia a energia

The GEF Small Grants Programme

INFORMAČNÝ SPRAVODAJCA PROGRAMU MALÝCH GRANTOV GEF NA SLOVENSKU

Myslia na budúcnosť

Editoriál

Súčasná slovenská krajina je odrazom a pamäťou spolupôsobenia prírody a človeka počas niekoľkých tisícročí. Odráža vyspelosť každej doby so všetkými pozitívami aj negatívami. Mení sa vplyvom činností ľudského spoločenstva do podôb, ktoré často nevieme predvídať. Napríklad lesy sa zmenili na monokultúry, polia či lúky, prirodzene meandrujúce vodné toky na regulované rieky a kanále, políčka vystriedali rozľahlé lány ornej pôdy, z dedín sa stali vilové štvrte a historické mestečká sa neprimerane rozrástli do mestských aglomerácií.

Zodpovednosť obohacuje

Zachovanie a obnova prírodného potenciálu krajiny pre okolité intenzívne využívané územia sa stali preto jednou z priorít aj iniciatív občianskych združení ETP Slovensko, Euro-Prosperitas, Machaon International a neziskového fondu Vzdelávacie centrum. Ich odpoveďou na túto výzvu je svojpomocná výstavba rodinných domov v marginalizovaných rómskych komunitách na východnom Slovensku, podpora cyklodopravy a zeleného cestovného ruchu na Žitnom ostrove, šetrné hospodárenie na horských lúkach uprostred Slovenského raja ako aj zážitkové vzdelávanie stredoškolákov o slnečnej energii na Orave. Ide o ďalšie príklady z vybraných projektov druhého kola národného Programu malých grantov Globálneho environmentálneho fondu (GEF SGP), v predstavovaní ktorých pokračujeme v 2. čísle nášho informačného spravodajcu.

Zúročenie výsledkov

Prinášame skúsenosti z modelu prestupného bývania, ktoré predstavuje sociálne, environmentálne a ekonomicky dlhodobo udržateľné riešenie; zo zhodnotenia náletových drevín na zdroj paliva pre vlastníkov lúk i celú obec; zo začlenenia cyklistiky do dopravného systému v obci, či z naštartovania miestnej cykloturistiky alebo integrovaného vzdelávacieho prístupu o obnoviteľných zdrojoch pre budúcich energetikov. Tieto projekty boli podporené v ostatnom kole grantovej výzvy GEF SGP Slovensko. Z programu bolo podporených 53 projektov a 25 plánovacích grantov v hodnote 1,96 mil. USD. Polovica z nich, podobne ako tu predstavované projekty, sa venovala energetickému manažmentu. Realizáciu GEF SGP v SR zabezpečuje Regionálne centrum Rozvojového programu OSN v Bratislave (UNDP).

Z OBSAHU

Návrat krásy horským lúkam

Vo Vernári vedia, že dôslednou ochranou prírody Slovenského raja pomôžu sebe, obci aj miestnej ekonomike.

s. 5

Výučba v službách slnečných lúčov

Nižnianski energetici majú netradičnú učebnú pomôcku: vlastnú fotovoltaickú elektráreň, ktorú si zriadili priamo v areáli školy.

s. 7

V CENTRE POZORNOSTI

Návštevy z domova i zo zahraničia

Na snímke o projekt sa zaujímal vládny splnomocnenec pre rómske komunity Peter Pollák (vľavo) ako aj predstavitelia slovenských ministerstiev financií; dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja; školstva; práce, sociálnych vecí a rodiny i vnútra či Fondu sociálneho rozvoja a firemného sektora.

Na snímke Rómom z Rankoviec pri stavbe domov pomáhali aj americkí herci (uprostred) z newyorského divadla Dramatic Adventure Theater.

ÚSPECH NAJLEPŠOU MOTIVÁCIOU

6 rodín

z rómskej osady pri Rankovciach sa vlani nasťahovalo do svojich nových domov, na stavbe ktorých sa podieľalo 12 mužov a žien vo veku 19-45 rokov.

10 domov

plánujú postaviť v budúcom roku, tentoraz v Moldave nad Bodvou.

PROJEKT
Z CHATRČE DO 3E DOMU

KONTAKT
ETP Slovensko, o.z., Zemplínska 15/A, 040 01 Košice
Tel.: 0919050 146
Email: etp@ke.etp.sk
Web: www.etp.sk; FB: ETP Slovensko

Mladí Rómovia z Rankoviec vzali zodpovednosť do vlastných rúk a s pomocou projektového tímu si sami postavili dôstojné bývanie. Ilustračné snímky na tejto strane: archív OZ ETP Slovensko a TASR/František Iván

Budujú domov aj nádej

Slávka Mačáková, Slavomír Kutaš a Katarína Smatanová, OZ ETP Slovensko

Projekt Z chatrče do 3E (ekologického a energeticky efektívneho) domu rieši jeden z najťažších problémov Slovenska a Európy, a to kvalitatívne zlepšenie životnej úrovne a perspektívy marginalizovaných rómskych komunít (MRK).
Na rozdiel od doterajších štátnych postupov, uplatňujeme prístup, ktorý budúcich majiteľov domov zapája nielen do prípravy samotnej svojpomocnej výstavby, ale aj do jej financovania. Projekt je inovatívny vo viacerých oblastiach:

- Ľudia žijúci v MRK sa zúčastňujú na celom procese výstavby od jej plánovania, cez realizáciu (pod vedením skúseného stavebného odborníka) a monitoring až po vyhodnotenie, či prezentáciu výsledkov projektu príslušným verejným inštitúciám;
- Vytvára účinné partnerstvá: súkromného a neziskového sektora, štátnej správy, miestnej či regionálnej samosprávy i médií;
- Výstavba sa financuje z modelov (Sporiaci a Mikropôžičkový program), ktorých základ tvoria vlastné úspory stavebníkov (šetria sa verejné financie);
- Overuje model takzvaného prestupného bývania pre ľudí z MRK, ktorí žijú v nevyhovujúcich podmienkach;
- Overuje stavebné postupy (zo stavebných a konštrukčných materiálov, ktoré sú lacnejšie, energeticky efektívnejšie a ľahšie dostupné);
- Premieta skúsenosti do návrhov na legislatívne zmeny vo viacerých oblastiach sociálnej inklúzie MRK pre relevantné inštitúcie;
- Overuje aj nový spôsob práce s médiami a širokou verejnosťou – ich pravidelným informovaním a zapájaním sa do projektových činností – a prispieva aj k odbúravaniu predsudkov majoritnej spoločnosti voči rómskej komunite.

Chcú lepšie žiť

Projekt nadväzuje na naše doterajšie aktivity na zlepšenie kvality bývania MRK.
A to, v oblasti rekonštrukcie bytov a domov v osobnom vlastníctve, ako aj výstavby nájomných bytov nižšieho štandardu v spolupráci so samosprávami v Nálepkove, Moldave nad Bodvou a Hodejove.
V Moldave nad Bodvou sme spolu s vedením mesta zriadili neziskovú organizáciu ETP Moldava Housing, ktorá získala dotáciu z Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR. Po predchádzajúcich skúsenostiach sme sa rozhodli pilotne odskúšať iný prístup, ktorý sa viac opiera o motiváciu a svojpomocné aktivity mladých rodín z MRK.

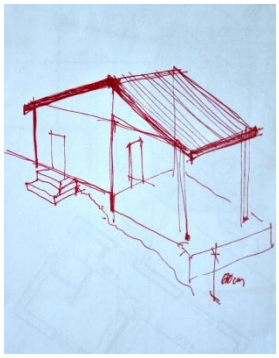

Prácou do lepšieho bývania

Model predstavuje sociálne a ekonomicky dlhodobo udržateľný spôsob bývania pre sociálne vylúčených obyvateľov z MRK. K podmienkam na zaradenie mesta alebo obce do projektu patria:

- ochota samosprávy spolupracovať na projekte,
- prítomnosť komunitnej/terénnej sociálnej práce v meste/obci,
- a funkčné komunitné centrum s integrovanými službami pre všetkých, čo žijú v MRK.

Domy v osade pri Rankovciach, ktoré si postavili ich súčasní majitelia majú sociálne zariadenie, elektrickú, vodovodnú prípojku a napojenie na kanalizáciu. Výstavba sa realizovala ako praktická časť environmentálno-stavebných školení. Stavbu si záujemcovia financujú z vlastných úspor pomocou mikropôžičky z ETP Slovensko. Celý proces zohľadňuje aj meniace sa potreby rodín tak, že umožňuje im domčeky rozšíriť a zvýšiť si tak kvalitu bývania. Domy nečelia problému "vybývanosti", keďže ich majitelia sa o ne príkladne starajú. Okrem toho obyvatelia nových domov si začali upravovať aj okolie a postavili detské ihrisko. Starosta Rankoviec vyčlenil ďalšie pozemky na individuálnu bytovú výstavbu pre 10 rodín.

Výsledky, ktoré motivujú

Spomedzi problémov, s ktorými sme sa najčastejšie stretli možno spomenúť:

- dlhé čakacie lehoty na úradoch, napríklad pri schvaľovaní žiadosti o stavebné povolenie,
- elektrická prípojka pre osadu,
- nedokončené prístupové cesty v lokalite,
- nedokončený verejný vodovod,
- a nedostatok podzemnej vody.

Na snímke osadníci z Rakovníc stavajú svoje 3E domy z vlastných úspor a návratnej mikropôžičky, ktorú splatia za 4-10 rokov. Ilustračné snímky na tejto strane: archív OZ ETP Slovensko a TASR/František Iván

Na projekte sme spolupracovali so samosprávou, sociálnymi terénnymi pracovníkmi, predstaviteľmi miestnej evanjelickej cirkvi a neziskovými organizáciami v Rankovciach, ale aj spoločnosťou U.S.Steel. Skúsenosti ukazujú, že aj nižšie objemy finančných prostriedkov na zlepšenie kvality bývania pre majiteľov domov majú transformačný a dlhodobý charakter. Okrem iného prinášajú:

- zmenu správania (motivácia dokončiť vzdelanie a získať zamestnanie),
- zlepšenie hygienických a zdravotných návykov,
- lepšie výsledky detí v škole (menej vymeškaných hodín a lepší prospech),
- nižšia chorobnosť,
- účasť na pracovnom trhu (buď pomocou nástrojov aktívnej politiky zamestnanosti, alebo na voľnom pracovnom trhu), a pod.

Napríklad jeden z klientov svojou dobrovoľníckou prácou získal zamestnanie prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR.
Medzi sociálne vylúčenými komunitami v obciach, kde realizujeme náš Sporiaci a Mikropôžičkový program, záujem o 3E dom narastá. Klienti neustále prichádzajú s novými návrhmi a vylepšeniami. Obdobne sa zvyšuje aj počet obcí, ktoré sú ochotné poskytnúť pozemky na výstavbu ďalších 3E domov. Popri Rankovciach sa nám už prihlásili aj primátori a starostovia z Moldavy nad Bodvou, Kecerovic, Vtáčkoviec (Košický kraj), Šimonoviec (Banskobystrický kraj) a Starej Ľubovne (Prešovský kraj).

3E DOMY S ROZLOHOU 25 M²

Disponujú kúpeľňou s WC, umývadlom a vaňou, kuchynskou linkou, dennou miestnosťou a priestorom na spanie na vyvýšenom podlaží. Jednoduchá dostavba obvodových stien na verande umožňuje objekt zväčšiť na podlažnú plochu 37,5 m². Ďalšími prístavbami a zväčšovaním strechy možno získať rodinný dom s rozlohou 75 m².

Cyklodopravou proti emisiám

Helena Kucseraová, OZ Euro-Prosperitas

Bicyklovanie predstavuje moderný a aktívny spôsob prepravy. Tento dvojkolesový dopravný prostriedok sa v našej obci, kde žije približne 4000 obyvateľov prestal využívať na cestu do práce, školy, či vybavovanie vecí na obecnom úrade. Pritom takmer v každej domácnosti na území našej obce, ktorá spája miestne časti Okoč a Opatovský Sokolec, nájdeme dva až tri bicykle. Ľudia však na ne vysadajú skôr vo voľnom čase. Nedostatočná cyklistická infraštruktúra (stojany, vyznačené cyklochodníky) a enormný nárast objemu cestnej automobilovej dopravy bránia väčšiemu rozvoju miestnej cyklodopravy.

Od nápadu k činom

Členovia i aktivisti nášho občianskeho združenia sú vášniví cyklisti, ktorým nechýba zdravý lokálpatriotizmus. Už dlhší čas sme rozmýšľali o tom ako zmeniť cyklodopravu v obci na samozrejmosť a sprístupniť potenciálnym cykloturistom (napríklad zo susedného Veľkého Medera) miestne historické, kultúrne a prírodné pozoruhodnosti.
V spolupráci so samosprávou a dobrovoľníkmi sme sa preto rozhodli zlepšiť podmienky na začlenenie cyklistickej dopravy do osobnej prepravy v obci, aby sa posilnila trvalá a ekologická mobilita obyvateľov. Chceli sme vytvoriť aj kultúrnejšie prostredie pre tých, čo pravidelne dochádzajú za prácou do vzdialenejších miest (Bratislava, Dunajská Streda, Komárno), a to vybudovaním bezpečných parkovacích stojísk pre bicykle na železničnej stanici.

PROJEKT
ZNIŽOVANIE EMISIÍ PODPOROVANÍM CYKLISTICKEJ A VEREJNEJ DOPRAVY

KONTAKT
Euro-Prosperitas, o.z., Úzka 417/5, 930 28 Okoč
Tel.: 0918395605
Email: folszer@gmail.com
Web: www.ozeuroproseritas.webnode.sk

Počas projektu sme sa zamerali na zohľadnenie pripomienok a námetov, ktoré vychádzali z iniciatív obecného zastupiteľstva a občianskych podnetov. Tieto zahŕňali predovšetkým:

- vyznačenie cyklistických trás po miestnych komunikáciách i rovinnom teréne pre rodiny s deťmi (možnosť kombinovanej jazdy vlakom - na bicykli prejsť 3 km po „malom okruhu" alebo 10 km po „veľkom okruhu"),
- vybudovanie stojísk na bicykle v obci a na železničnej stanici,
- vyhliadkovú vežu na pozorovanie vtáctva,
- posilnenie kapacity miestnych komunít a zvyšovanie aktívnej občianskej angažovanosti pri riešení environmentálnych problémov,
- rozvoj cestovného ruchu,
- a tvorbu nových pracovných miest.

Partnerstvo „zdola nahor"

Do projektu sa zapojili viaceré mimovládne organizácie a súkromné podniky. Napríklad Bratislavské regionálne a ochranárske združenie BROZ, ktoré nám poskytlo odbornú pomoc pri vytipovaní najvhodnejšieho miesta na vyhliadkovú vežu. Spoločnosť SANVIN s.r.o., spolupracovala zase pri stavbe a ochrane postavenej veže (montáž techniky). Oblastná organizácia cestovného ruchu Žitný ostrov vo Veľkom Mederi sa podieľala na propagácii výsledkov projektu. Finančnú i technickú poskytla aj obec Okoč. Na výstavbe veže sa podieľali TJ Okoč-Opatovský Sokolec, ŠK Habilitas, Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých v Okoči a neformálna skupina mladých Buldogok.
Cieľ projektu sa nám podarilo splniť. Popri novej pozorovacej veži a informačných tabuliach sme vybudovali nové stojiská pre bicykle v obci. Výrazne sme prispeli aj k výchove mladej generácie. Naznačuje to aj ich veľký záujem o naše projektové činnosti, čo považujeme za mimoriadne cennú investíciu do budúcnosti.

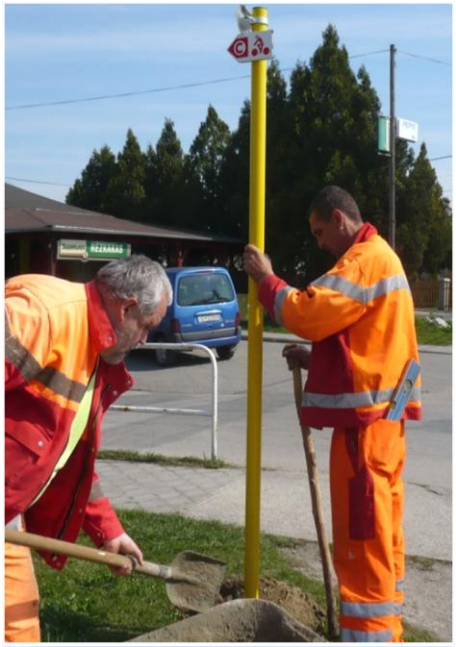

Nadšenci v Okoči osadili informačné panely o priľahlom okolí pre domácich i turistov a pri jazere Csöcsök postavili pozorovaciu vežu pre milovníkov vtáctva. Snímky na tejto strane: archív OZ Euro-Prosperitas

VYZNAČENIE CYKLOTRÁS V OKOČI

5 okruhov

na spoznávanie obce i jej okolia: modrá (voda, príroda) zelená (kultúra) , červená (inštitúcie), žltá (vlaky) a čierna (gastronómia).

Vzácne partnerstvo

Svetlana Belova, OZ Machaon

Obnova zarastajúcich lúk v Slovenskom raji bola až doteraz výlučne doménou štátnych alebo neštátnych organizácií ochrany prírody, pričom účasť miestnej komunity na týchto aktivitách bola nedostatočná.
Náš projekt ukázal, že najúčinnejším spôsobom ako záchrániť lúky a hlavne, zabezpečiť ich nevyhnutné, trvalé a extenzívne využívanie je vytvoriť široké miestne a regionálne partnerstvo, ktoré prináša úžitok všetkým zúčastneným stranám.

Prepojenie skúseností

Vychádzali sme zo skúseností z veľkých projektov LIFE a UNDP/GEF, ktoré pred desiatimi rokmi realizovali Správa Národného parku (NP) Slovenský raj a rôzne mimovládne organizácie. Ich výstupom síce bola obnova najvýznamnejších lokalít lúčnej vegetácie v Slovenskom raji, ale aj poznanie, že najvyššia koncentrácia lúk s vysokou biodiverzitou, ktoré sa zarastaním náletových drevín degradujú, je práve v katastri obce Vernár. Pri vtedajšom čistení lúk sa biomasa po výruboch nijako nevyužívala. Jednoducho sa spálila na hromadách, čo bolo mimoriadne prácne, drahé a tiež neefektívne. Správa NP Slovenský raj sa preto obrátila na starostu Vernára s myšlienkou realizovať spoločný projekt, ktorý zapojí miestnu komunitu do záchrany lúk tak, aby občania, ktorí vlastnia lúky, z nich mali nejaký úžitok.

Predsavzatie, ktoré inšpiruje

Našou snahou bola záchrana 100 ha druhovo bohatých horských lúk v spomínanej oblasti. Podarilo sa nám vytvoriť funkčný model zhodnotenia náletových drevín na zdroj paliva nielen pre vlastníkov pozemkov, ale aj všetkých obyvateľov obce. Zamerali sme sa na zníženie energetickej náročnosti súčasných vykurovacích zdrojov v obci, najmä na konverziu kúrenia v budove obecného úradu, kde sa sprevádzkoval nový kotol na biomasu.
Máme ambíciu, aby náš príklad partnerstva rôznych inštitúcií sa stal inšpiráciou pre podobné obce, vlastníkov a užívateľov pozemkov v iných národných parkoch alebo chránených územiach.

Na snímkach (zhora dole): Nový kotol na biomasu na obecnom úrade vo Vernári a titulka informačno-propagačného materiálu o projekte. Foto: archív OZ Machaon

Ochrana jedinečného dedičstva

Svetlana Belova, OZ Machaon

Cieľom nášho združenia je podporovať iniciatívy a realizovať projekty na ochranu biodiverzity, kultúrneho dedičstva a rozvoj komunít, ktoré pozitívne vplývajú na životné prostredie. Išlo o náš premiérový projekt v Národnom parku Slovenský raj a jeden z prvých na Slovensku vôbec. Aktívne pôsobíme aj v Ruskej federácii, kde pracujeme na viacerých projektoch podporených z programov Európskej komisie.
Už dlhšiu dobu sa zaujímame o rozličné spôsoby ochrany kultúrneho dedičstva v národných parkoch na Slovensku. Sem možno zahrnúť aj záchranu lúk nielen ako prírodného, ale aj kultúrneho fenoménu, ktorý spočíva v zachovaní tradičného prostredia slovenského vidieka a znalosti princípov rozumného využívania krajiny.

So Správou NP Slovenský raj spolupracujeme od roku 2011. Ukázalo sa, že okolie Vernára bude vhodným priestorom na spoločné aktivity. Najprv sa nám podarilo získať štartovací príspevok z GEF SGP na dve expertné štúdie, ktoré zmapovali rozsah zarastenej plochy náletovými drevinami a analyzovali miestny potenciál biomasy ako možného paliva na priame vykurovanie. Súčasne sme urobili dotazníkový prieskum medzi miestnymi občanmi o tom, akým palivom dnes kúria a či sú ochotní to zmeniť. Výsledky týchto materiálov zásadne ovplyvnili výber projektových činností. Napríklad upustili sme od myšlienky na vlastnú obecnú výrobu drevených brikiet, peliet či štiepky. Totiž, pri predpokladanom množstve prísunu biomasy z vyčistených lúk sa jej zriadenie ukázalo ako neefektívne.

Lúčne porasty po výrube náletových drevín. Najstaršie stromy sa ponechali na ploche, pretože plnia významnú ekologickú funkciu. Obnovené plochy budú slúžiť najmä na pasenie hovädzieho dobytka. Foto: archív OZ Machaon

Pomáhajú prírode i obci

Okrem zainteresovaných partnerov (MVO Machaon International, obec Vernár a PD Hranovnica) významnú úlohu v projektovom tíme aj zohrávala Správa NP Slovenský raj. Štátna ochrana prírody určovala lokality lúk na výrub náletových drevín, stanovila podmienky na ich výrubanie a navrhla spôsob ich ďalšieho využitia na kosenie či pasenie. V rámci projektu sa vytvorili štyri pracovné miesta pre jednu z najzraniteľnejších skupín obyvateľov obce, a to, mladých ľudí do 25 rokov. Do odstraňovania náletových drevín sa zapojili aj 10 pracovníci, ktorých zamestnáva obecný úrad a ďalšia desiatka skautských dobrovoľníkov z popradskej oblasti. Svojou prácou prispeli aj umelci z Ruskej federácie, ktorí si drevo z vernárskych lúk sami nachystali, a využili ako materiál na tvorbu sôch pre sympózium v Gánovciach.

Úžitok pre všetkých

Vernár so 600 obyvateľmi získal lacnejší, energeticky efektívnejší a environmentálne prijateľnejší vykurovací zdroj pre obecný úrad v podobe palivového dreva alebo štiepky. V budúcnosti môžu profitovať zo zvýšenej miery príťažlivosti krajiny, čo prispieva k rozvoju eko- a agroturistiky. Užívateľ pozemkov PD Hranovnica získal reálne väčšie plochy pasienkov a lúk, ktoré sa nebudú znehodnocovať, ale slúžiť pôvodnému účelu. Obnova unikátnych horských lúk a zlepšenie stavu vzácnych biotopov európskeho významu prostredníctvom Správy NP Slovenský raj bude prínosom aj pre štát. Významným výsledkom projektu je vznik partnerstva medzi obcou, vlastníkmi a užívateľom pôdy, mimovládnou organizáciou Machaon a Správou NP Slovenský raj.

PROJEKT
ZÁCHRANA HORSKÝCH LÚK VO VERNÁRI A ZHODNOTENIE ICH BIOMASY

KONTAKT
Machaon International , o.z.,
Krátka 1074/14, 058 01 Poprad
Tel.: 091 7449943
Email: zapovedniks@gmail.com
Web: www.machaon.eu
FB: Machaon International

Problémy s otáznikmi

Napriek enormnej snahe sa nám nepodarilo zabezpečiť štiepkovanie tenšiny po ťažbe dreva. Ponúknutá hmota na štiepkovanie je z pohľadu odberateľov málo atraktívna. Obsahuje totiž väčšiu časť takzvanej zelenej štiepky – teda konárov a ihličia, čo je samozrejmé, lebo hrubšia časť stromov sa používa na palivové drevo. Druhým dôvodom je vzdialenosť a slabšia prístupnosť miest, kde sa sústreďuje hmota na štiepkovanie a tiež slabá ponuka týchto služieb v regióne. Problematické je aj mimoriadne rozdrobené vlastníctvo pozemkov. Napríklad v lokalite výrubu Hlaváčova dolina na výmere 4,5 ha sa nachádza 425 vlastníkov. Komunikovať zámery výrubu so všetkými je nemožné. Väčšina známych a dostupných majiteľov súhlasí s čistením lúk. V niektorých prípadoch sme sa stretli s nesúhlasom minoritnej časti vlastníkov, vtedy sa výrub neuskutočnil.

Záruky pre budúcnosť

Udržateľnosť nosnej aktivity projektu po jeho skončení a bez finančných zdrojov GEF SGP zabezpečuje špeciálny fond na obnovu lúk. Spravuje ho obec, a tvoria ho prostriedky z doterajšieho predaja palivového dreva v hodnote 9 573,95 eur. Keďže komplexnú obnovu horských lúk v katastri obce plánujú v horizonte 10 rokov, prostriedky na ňu budú viazané v tomto fonde. O ich použití rozhodnú organizácie, ktoré sa zapojili do projektu (obec Vernár, združenie Machaon International, PD Hranovnica a Správa NP Slovenský raj) a chcú naďalej pokračovať v čistení lúk a zúžitkovaní biomasy.
Stály prísun miestnej palivovej drevnej biomasy, prípadne štiepky je predpokladom udržateľnosti nového kúrenia v obecnom úrade. Oproti doterajším výdavkom na vykurovanie elektrickou energiou prináša výraznú finančnú úsporu. S našim modelom zhodnotenia biomasy sa oboznámili aj viacerí starostovia podtatranského regiónu koncom februára tohto roku na pracovnom stretnutí vo Vernári. Zástupcovia miestnej akčnej skupiny Pramene, ktorá združuje 14 susedných obcí potvrdili, že majú podobné problémy so zarastaním lúk v chránených územiach a prejavili záujem o náš projekt. Dôležitý je však správny odhad potenciálu prirodzenej obnovy miestnych zdrojov dreva a nastavenie miestnej energetiky na princípe udržateľnosti – ekonomiky aj prírody.

ZHODNOTENIE BIOMASY A LÚK

4, 32 ton

emisií CO_2 ročne sa eliminuje konverziou kúrenia a inštaláciou kotla na biomasu v budove obecného úradu vo Vernári.

420 prm

lacnejšieho palivového dreva získali miestni obyvatelia (100 ľudí), ktorí sú majiteľmi lúčnatých priestranstiev.

100 ha

unikátnych druhovo bohatých horských lúk a pasienkov, na ktorých sa aplikuje trvalo udržateľný poľnohospodársky manažment.

INŠPIROVALI SA SLNEČNOU ENERGIOU

Syntéza poznatkov a činov

Projekt sa zrodil z myšlienok a reálnych potrieb nižnianskych žiakov, študujúcich energetiku, ktorí navrhli zostavu elektrárne a vypočítali jej potrebný výkon. Oveľa viac ich totiž baví vyučovanie, keď na ňom majú konkrétne pomôcky.

Netradičná učebná pomôcka

Na reálnom modeli sa ľahšie skúma, čo ako funguje, ako sa zariadenie správa, prípadne sa merajú a vyhodnocujú namerané veličiny.

ÚSPORA ŠKOLY NA ENERGIÁCH ASI

1500 eur

ročne, ktoré sa budú ďalej investovať do budovania Centra environmentálnych aktivít.

Slnečné lúče pre všetkých

Beáta Ľubová, Vzdelávacie centrum, n.f.

Vedenie našej Spojenej školy v Nižnej je presvedčené, že spoločenský vývoj smeruje k postupnému rozširovaniu využívania alternatívnych zdrojov energie nielen firmami, ale aj domácnosťami.
Prvotné myšlienky a plány sme pretavili do hlavných cieľov projektu, ktorými sme chceli prispieť :

- k ochrane životného prostredia,
- k prepojeniu vzdelávania s praxou,
- rozvoju kreativity a inovátorstva u žiakov,
- k lepšiemu uplatnenie žiakov na trhu práce,
- a spolupráci s firmami v našom regióne.

Do projektu sa v jednotlivých fázach zapojili stovky ľudí. V prvom rade to boli žiaci, ktorí sa pod odborným vedením podieľali na inštalačných prácach fotovoltaickej elektrárne. Táto iniciatíva sa stala aj súčasťou viacerých študentských súťažných prác.
So skúsenosťami z projektu sme postupne oboznámili predstaviteľov samosprávy, miestnych podnikateľov i absolventov našej školy na tematických tvorivých dielňach a seminároch. V rámci lektorskej činnosti sme projekt predstavili pracovníkom envirorezortu, učiteľom a koordinátorom environmentálnych aktivít na celoslovenskom veľtrhu environmentálnych výučbových programov ŠIŠKA 2013, ktorý každoročne organizuje Slovenská agentúra životného prostredia a Centrum environmentálnej výchovy a vzdelávania.
Medzi najzaujímavejšie výsledky, ktoré projekt priniesol nesporne patrí:

- úspora školy na energiách,
- úspora emisií, ktoré sa panelmi šetria nepriamo,
- skvalitnenie výučby našich energetikov (prepojenie vzdelávania s praxou, možnosť zážitkového vzdelávania, rozvoj bádateľstva),
- lepšie uplatnenie absolventov na trhu práce, veľký nárast záujmu o štúdium energetiky,
- rozvoj spolupráce Vzdelávacieho centra s regionálnymi firmami,
- a rozprúdenie odborných vzdelávacích činností v regióne (tvorivé dielne, semináre, konferencie, atď).

Projekt získal viacero ocenení. Napríklad najlepší stredoškolský environmentálny projekt za rok 2013 v ekosúťaži ProEnviro, ktorú organizuje odborná organizácia Ministerstva životného prostredia SR – Slovenská agentúra životného prostredia v Banskej Bystrici, a 2. miesto v národnom kole medzinárodnej súťaže Play Energy 2013.
V najbližšej budúcnosti nás čaká dobudovanie Centra environmentálnych aktivít, sieťovanie nových projektov a dosiahnutých výsledkov, či zapájanie sa do nových súťaží a ďalších projektových úloh.

Kreativita bez hraníc

Súčasťou tohto projektu je aj Enviroprojekt 2013, ktorý nám schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. V rámci neho organizujeme aj kurzy kritického myslenia v oblasti environmentálnej výchovy. Našou snahou je projekt naďalej „vylepšovať" a doplňať aktivitami nielen z energetiky, ale rozvíjať aj jeho prepojenie s prírodovedným vzdelávaním. Projekt je súčasťou nášho Školského vzdelávacieho programu – mechanik elektrotechnik, zameranie: energetik.

Ilustračné snímky na tejto strane: archív Vzdelávacieho centra.

PROJEKT
SLNEČNÉ LÚČE PRE VŠETKÝCH

KONTAKT
Vzdelávacie centrum, n.f.,
Hattalova 471, 027 43 Nižná
Riaditeľ: Ing. Peter Smolár
Tel.: 043/5381405, Fax: 043/5382148
Email: ssnizna@ssnizna.sk

PROJEKT
Z CHATRČE DO 3 E DOMU

Grant GEF SGP: 50 000 USD
Spolufinancovanie: 52 660 USD
Celková suma: 102 660 USD
Začiatok projektu: 1. 1. 2013
Koniec projektu: 30. 4. 2014

PROJEKT
ZNIŽOVANIE EMISIÍ PODPOROVANÍM CYKLISTICKEJ A VEREJNEJ DOPRAVY

Grant GEF SGP: 15 020 USD
Spolufinancovanie: 15 051 USD
Celková suma: 30 071 USD
Začiatok projektu: 1. 9.2012
Koniec projektu: 31. 5. 2014

PROJEKT
ZÁCHRANA HORSKÝCH LÚK VO VERNÁRI A ZHODNOTENIE ICH BIOMASY

Grant GEF SGP: 48 240 USD
Spolufinancovanie: 49 785 USD
Celková suma: 100 000 USD
Začiatok projektu: 1. 9. 1012
Koniec projektu: 28. 2. 2014

PROJEKT
SLNEČNÉ LÚČE PRE VŠETKÝCH

Grant GEF SGP: 18 200 USD
Spolufinancovanie: 22 546 USD
Celková suma: 40 746 USD
Začiatok projektu: 17. 12. 2013
Koniec projektu: 16. 3. 2014

Na snímkach (zhora dole): Výkopové práce v osade pri Rankovciach a horské lúky v okolí Vernára.

Foto: TASR/Svätopluk Písecký a Lukáš Mlynarčík

Symbióza:
Ekológia a energia

Elektronický spravodajca Programu malých grantov GEF na Slovensku

Ilustračné snímky na obálke: TASR/František Iván, OZ Machaon a Vzdelávacie centrum

Layout: Microsoft Office (Free Template)
Redakčná úprava: Izabela Nagyová

Dátum vydania: Apríl 2014

Program malých grantov Slovensko

Kontakt: Klára Tóthová, národná koordinátorka GEF SGP na Slovensku
UNDP, Bratislava Regional Centre, Grösslingova 35, 811 09 Bratislava, Slovensko
Tel: + 42 1 2 59 337 218, Mobil: + 42 1 917 431 636, Email: klara.tothova@undp.org
Skype: GEFSGP.Slovensko, Web: www.sgp-undp-gef.sk